

BS/59/2013

**BEZROBOCIE W DOŚWIADCZENIU
OSOBISTYM POLAKÓW**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2013 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

-
- ✓ Z deklaracji respondentów wynika, że osoby bezrobotne i poszukujące pracy można obecnie spotkać w więcej niż co czwartej rodzinie (29%).
 - ✓ Osobiście za bezrobotnych uznaje się 15% dorosłych Polaków, a blisko jedna trzecia (31%) deklaruje, iż doświadczyła bezrobocia w przeszłości.
 - ✓ Bezrobocie w Polsce ma w przeważającym stopniu charakter bezrobocia raczej długotrwałego. Blisko trzy piąte osób bezrobotnych (59%) pozostaje bez pracy dłużej niż rok.
 - ✓ Większość bezrobotnych (59%) jest zarejestrowana w urzędzie pracy, ale tylko co dziewiąty (11%) stwierdza, iż jego podstawowym źródłem utrzymania jest zasiłek dla bezrobotnych. Niezmiennie zdecydowana większość bezrobotnych (71%) pozostaje przede wszystkim na utrzymaniu członków swojej rodziny.
 - ✓ Ponad jedna piąta osób określających się jako bezrobotne nie poszukuje pracy (22%), a jedna czwarta (25%) nie jest gotowa do jej podjęcia w najbliższym czasie.
 - ✓ Jeśli za bezrobotnych uznać wyłącznie te osoby, które są zarejestrowane w urzędzie pracy, poszukują zatrudnienia i są gotowe jak najszybciej je podjąć, to na podstawie deklaracji badanych status bezrobotnego można przypisać co czternastemu dorosłemu Polakowi (7%).

Tak jak w poprzednich latach, na podstawie naszego marcowego i kwietniowego badania¹ staraliśmy się oszacować, w ilu rodzinach w Polsce są osoby pozostające bez pracy. Interesowała nas również osobista sytuacja badanych – ich przeszłe i obecne doświadczenia związane z bezrobociem. Przede wszystkim jednak staraliśmy się opisać sytuację życiową respondentów, którzy uważają się za bezrobotnych². Osoby te pytaliśmy, jak długo nie mają zatrudnienia, czy są zarejestrowani w urzędzie pracy, z czego się obecnie utrzymują, ilu z nich poszukuje pracy, ilu gotowych jest ją podjąć w najbliższym czasie. Ponadto próbowaliśmy się dowiedzieć, do jakich wyrzeczeń skłonne są osoby bezrobotne, by zdobyć zatrudnienie.

BEZROBOCIE W RODZINACH RESPONDENTÓW

W celu ustalenia odsetka rodzin rzeczywiście dotkniętych bezrobociem zapytaliśmy respondentów, czy ktoś z ich gospodarstwa domowego jest teraz bez pracy, poszukuje jej i byłby gotów zatrudnić się w najbliższym czasie. Z deklaracji uzyskanych w marcowym i kwietniowym sondażu wynika, że osoby bezrobotne i poszukujące pracy można obecnie spotkać w więcej niż co czwartej rodzinie (29%). Wynik ten wskazuje, że w ciągu ostatniego roku odsetek rodzin bezpośrednio doświadczających bezrobocia wzrósł o 5 punktów procentowych i jest najwyższy od sześciu lat.

Tabela 1

Czy ktoś z Pana(i) gospodarstwa domowego jest obecnie bezrobotny, szuka pracy i byłby gotów podjąć ją w najbliższym czasie?*	Wskazania respondentów według terminów badań													
	IV 2001	IV 2002	III 2003	III 2004	III 2005	III 2006	III 2007	IV 2008	III 2009	III/IV 2010	III/IV 2011	III/IV 2012	III/IV 2013	
	w procentach													
Tak	26	35	37	33	38	33	32	21	25	23	26	24	29	
Nie	74	65	63	67	61	66	68	79	75	77	74	76	71	
Trudno powiedzieć	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	

* W latach 2001–2004 pytaliśmy, czy ktoś w gospodarstwie domowym jest obecnie bezrobotny, nie precyzując, kogo uznaje się za bezrobotnego

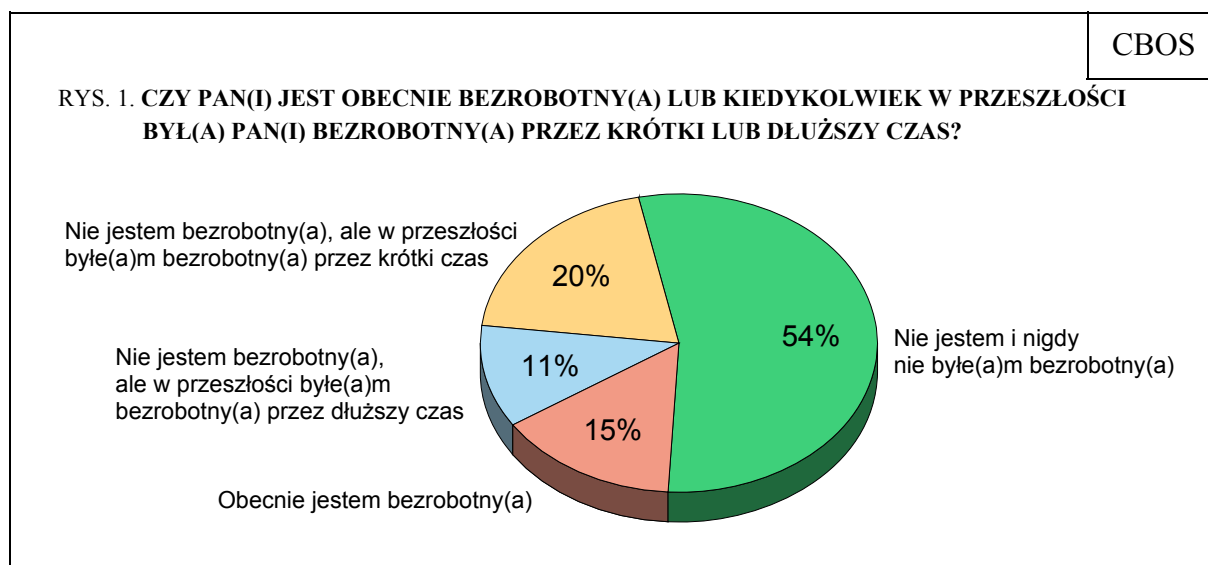
¹ Badania „Aktualne problemy i wydarzenia” (274 i 275) przeprowadzono w dniach 7–13 marca oraz 4–10 kwietnia 2013 roku na 2210-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Łącznie były to 324 osoby, co stanowi 15% badanej próby.

Na problem bezrobocia w swoich rodzinach (rozumiany jako brak zatrudnienia powiązany z poszukiwaniem pracy i gotowością do szybkiego jej podjęcia) niezmiennie najczęściej zwracają uwagę respondenci o najniższych dochodach *per capita* (57% wskazań) i najgorzej oceniający sytuację materialną swoich gospodarstw domowych (45%). Ze względu na status zawodowy są to przede wszystkim gospodynie domowe (49%) oraz robotnicy niewykwalifikowani (38%). Nieco częściej też niż inni o osobach bezrobotnych w swojej rodzinie mówią najmłodszy badani (41% wskazań), osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (38%) oraz mieszkańcy wsi (35%). Im wyższy jest status społeczno-zawodowy badanych oraz im lepsze są ich warunki bytu, tym rzadziej deklarują oni występowanie bezrobocia w swoich gospodarstwach domowych – zob. tabele aneksowe. Mowa tu, oczywiście, o współwystępowaniu cech, a nie o zależnościach przyczynowych.

OSOBISTE DOŚWIADCZENIA ZWIĄZANE Z BEZROBOCIEM

Pytając o osobistą sytuację respondentów celowo nie precyzowaliśmy, kogo można uznać za bezrobotnego, zdając się na ich subiektywną ocenę i własną definicję bezrobocia. Zgodnie z uzyskanymi deklaracjami, osoby bezrobotne stanowiły w marcu i kwietniu br. 15% ogółu badanych. Dodatkowo niemal jedna trzecia dorosłych Polaków (31%) w przeszłości pozostawała bez pracy – przez krótszy (20%) lub dłuższy czas (11%). Ponad połowy badanych (54%) do tej pory nie dotknęło bezrobocie.

Od ostatniego pomiaru wyraźnie zmniejszył się (z 61% do 54%) odsetek osób, których dotychczas nie dotknęło bezrobocie. Nieznacznie wzrósł natomiast odsetek tych, którzy przyznają, że w przeszłości przez dłuższy czas pozostawali bez pracy (z 8% do 11%) oraz tych, którzy obecnie nie mają zatrudnienia (z 11% do 15%). Tym samym liczba osób niemających osobistych doświadczeń z bezrobociem jest obecnie najniższa od czasu, kiedy monitorujemy tę kwestię, zaś odsetek respondentów deklarujących brak zatrudnienia – najwyższy od 2007 roku.

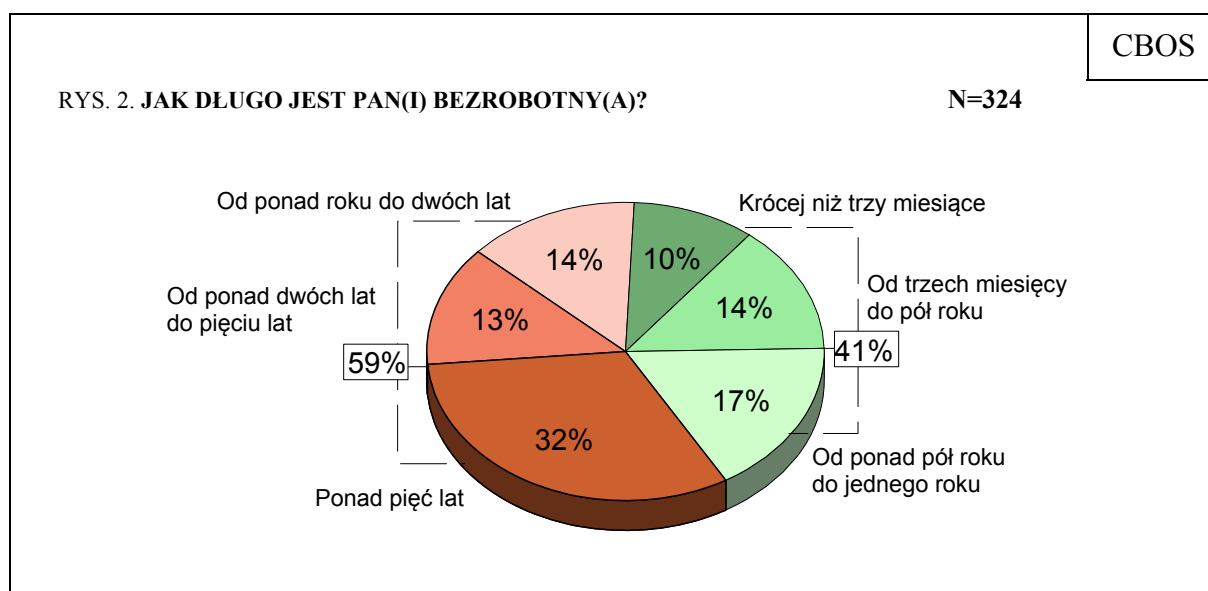
Tabela 2

Czy Pan(i) jest obecnie bezrobotny(a) lub kiedykolwiek w przeszłości był(a) Pan(i) bezrobotny(a) przez krótki lub dłuższy czas?	Wskazania respondentów według terminów badań													
	IV 2001	IV 2002	III 2003	III 2004	III 2005	III 2006	III 2007	IV 2008	III 2009	III/IV 2010	III/IV 2011	III/IV 2012	III/IV 2013	
	w procentach													
Nie jestem i nigdy nie byłem(a)m bezrobotny(a)	67	65	64	63	63	61	61	66	64	65	59	61	54	
Nie jestem bezrobotny(a), ale w przeszłości byłem(a)m bezrobotny(a) przez krótki czas	11	12	13	17	16	16	16	19	16	17	21	20	20	
Nie jestem bezrobotny(a), ale w przeszłości byłem(a)m bezrobotny(a) przez dłuższy czas	6	5	4	6	7	8	8	6	9	8	9	8	11	
Obecnie jestem bezrobotny(a)	16	18	19	14	14	15	15	9	11	10	11	11	15	

Osobiste doświadczenia związane z bezrobociem są zróżnicowane głównie ze względu na wiek, wykształcenie oraz sytuację materialną badanych (zob. tabele aneksowe). Obecnie do bezrobotnych nieco częściej niż pozostali zaliczają się najmłodszy respondenci – w wieku od 18 do 24 lat (21%) oraz od 25 do 34 lat (25%), badani z wykształceniem zasadniczym zawodowym (21%), dysponujący najniższym dochodem w przeliczeniu na osobę w gospodarstwie domowym (31%) oraz najgorzej oceniający sytuację materialną swoich rodzin (26%). Z kolei osoby, które nigdy nie doświadczyły bezrobocia, to – jak wynika z deklaracji – głównie najstarsi respondenci – mający co najmniej 65 lat (91% wskazań), z wykształceniem podstawowym (66%), a także badani o najwyższych dochodach *per capita* (68%), a w grupach zawodowych – emeryci (86%) oraz rolnicy (78%).

CZAS POZOSTAWANIA BEZ PRACY

Bezrobocie w Polsce ma w przeważającym stopniu charakter bezrobocia raczej długotrwałego. Jak wynika z deklaracji, blisko trzy piąte osób bezrobotnych (59%) pozostaje bez pracy dłużej niż rok, w tym jedna ósma (13%) nie ma zatrudnienia od ponad dwóch do pięciu lat, zaś jedna trzecia (32%) nie pracuje od ponad pięciu lat. Wśród badanych deklarujących bezrobocie krótsze niż rok, którzy łącznie stanowią mniej więcej dwie piąte wszystkich bezrobotnych (41%), przeważają osoby pozostające bez pracy ponad sześć miesięcy (17% ogółu bezrobotnych). Co siódmy bezrobotny nie ma zatrudnienia od trzech miesięcy do pół roku (14%), a co dziesiąty stracił pracę w ostatnim kwartale (10%).

Pomiary od 2001 roku wskazują, że bezrobocie w Polsce ma niezmiennie raczej długookresowy charakter. W latach 2001–2007 przewaga osób pozostających bez pracy dłużej niż rok nad krócej niepracującymi systematycznie rosła, po czym w latach 2008–2009 nastąpiło dość wyraźne odwrócenie tego trendu, zaś od 2010 roku możemy mówić o stabilizacji notowań w tym zakresie z niewielką tendencją do ponownego poszerzania się grupy osób określanych przez nas jako długotrwanie bezrobotni. Wciąż jednak odsetek osób pozostających bez pracy dłużej niż rok jest niższy niż w latach 2002–2008.

RYS. 3. JAK DŁUGO JEST PAN(I) BEZROBOTNY(A)?

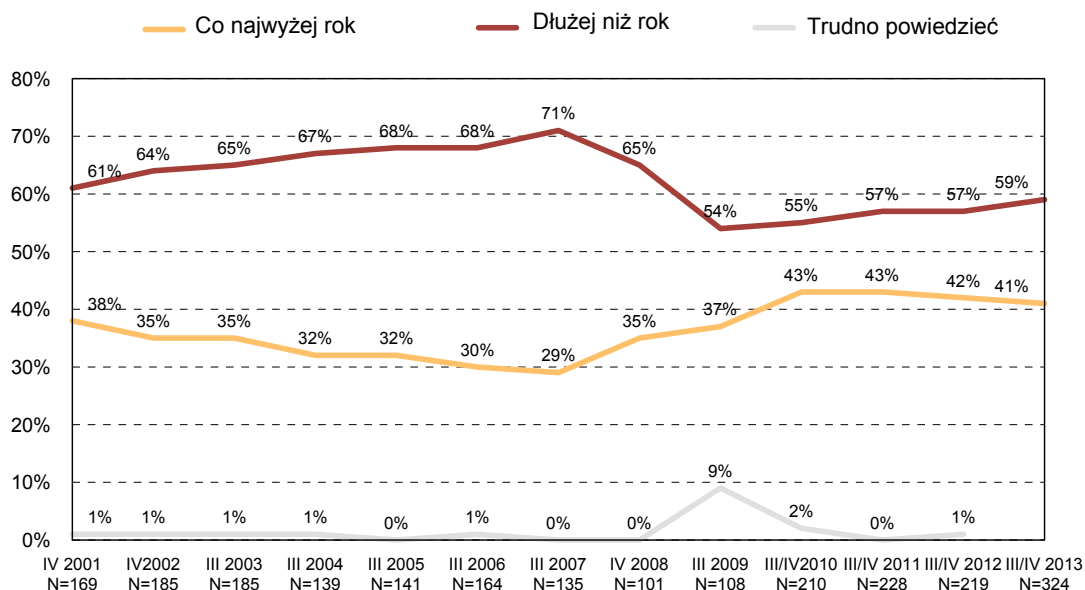

Tabela 3

Jak długo jest Pan(i) bezrobotny(a)?	Wskazania bezrobotnych według terminów badań												
	IV 2001	IV 2002	III 2003	III 2004	III 2005	III 2006	III 2007	IV 2008	III 2009	III/IV 2010	III/IV 2011	III/IV 2012	III/IV 2013
	N=	169	185	185	139	141	164	135	101	108	210	228	219
	w procentach												
Krócej niż trzy miesiące	12	8	11	8	9	5	17	12	13	10	9	14	10
Od trzech miesięcy do pół roku	11	9	9	9	13	13	6	8	13	17	18	14	14
Od ponad pół roku do jednego roku	15	18	15	15	10	12	6	15	11	16	16	14	17
Od ponad roku do dwóch lat	15	19	18	17	14	16	7	6	17	13	13	12	14
Dłużej niż dwa lata	46	45	47	50	54	52	64	58	37	42	44	45	45
w tym:													
– od ponad dwóch do pięciu lat	-	-	-	-	27	23	25	22	18	10	15	17	13
– ponad pięć lat	-	-	-	-	27	29	39	36	19	32	29	28	32
Trudno powiedzieć	1	1	1	1	0	1	0	0	9	2	0	1	0

Porównanie cech społeczno-demograficznych respondentów pozostających bez pracy ponad rok oraz tych, którzy są krócej bezrobotni, ukazuje różnice w składzie społecznym obu grup. Bezrobotnych, którzy nie mają zatrudnienia maksymalnie do roku, wyróżniają na tle tych, którzy nie pracują dłużej, takie cechy jak: młodszy wiek, wyższe wykształcenie, zamieszkiwanie w większych miejscowościach, lepsze oceny własnych warunków materialnych oraz wyższy dochód *per capita*. Ponadto znacznie częściej są to mężczyźni niż kobiety.

REJESTRACJA W URZĘDZIE PRACY

Z deklaracji bezrobotnych wynika, że większość z nich (59%) zarejestrowana jest w urzędzie pracy. Po odnotowanym w 2009 roku znaczącym spadku deklaracji rejestracji nastąpiło odwrócenie trendu, a następnie jego stabilizacja. Od kilku lat odsetek bezrobotnych deklarujących rejestrację swojego statusu w urzędzie pracy pozostaje niezmienny, przy czym jest on wciąż istotnie niższy niż w latach 2001-2008.

Tabela 4

Czy jest Pan(i) obecnie zarejestrowany(a) w urzędzie pracy jako bezrobotny(a)?	Wskazania bezrobotnych według terminów badań												
	IV 2001	IV 2002	III 2003	III 2004	III 2005	III 2006	III 2007	IV 2008	III 2009	III/IV 2010	III/IV 2011	III/IV 2012	III/IV 2013
N=	169	185	185	139	141	164	135	101	108	210	228	219	324
	w procentach												
Tak	75	78	74	70	70	72	65	67	46	56	58	59	59
Nie	25	22	26	30	30	28	35	33	54	44	42	41	41

Deklaracje rejestracji w urzędzie pracy częściej składają bezrobotni płci męskiej niż żeńskiej. Nieco częściej do grupy zarejestrowanych bezrobotnych można zaliczyć również niemających pracy respondentów w wieku od 35 do 44 lat, mieszkańców wsi, osoby mające wykształcenie podstawowe lub zasadnicze zawodowe, deklarujące najniższe dochody *per capita* i wyrażające niezadowolenie z sytuacji materialnej swojego gospodarstwa domowego.

ŹRÓDŁA UTRZYMANIA

Niezmiennie zdecydowana większość bezrobotnych (71%) przyznaje, że podstawowym źródłem ich utrzymania są dochody uzyskiwane przez innych członków rodziny. Z własnej pracy – głównie dorywczej (22%), a sporadycznie także stałej (2%) lub z drobnego handlu (2%) – utrzymuje się mniej więcej jedna czwarta zdeklarowanych bezrobotnych (łącznie 26%), zaś wcześniejsze oszczędności wykorzystuje jedna szóstka z nich (16%). Świadczenia z opieki społecznej, instytucji charytatywnych oraz Kościoła stanowią podstawowe źródło utrzymania dla 15% respondentów pozostających bez pracy, zaś co dziewiąty (11%) żyje z zasiłku dla bezrobotnych. Jedynie nieliczni przyznają, że utrzymują się na ogół z nieuczciwie zdobytych środków finansowych (2%) lub z wyprzedaży posiadanych przedmiotów (1%).

W ciągu ostatniego roku przybyło badanych utrzymujących się głównie dzięki środkom finansowym i materialnym uzyskiwanym z opieki społecznej, instytucji charytatywnych oraz Kościoła (z 10% do 15%), a także wykorzystujących wcześniej poczynione oszczędności (z 13% do 16%). Nieznacznie ubyło natomiast tych, którzy żyją przede wszystkim z funduszy uzyskiwanych za wykonywanie prac dorywczych (z 27% do 22%) oraz z zasiłku dla bezrobotnych (z 13% do 11%).

Tabela 5

Z czego przede wszystkim utrzymuje się Pan(i) obecnie?	Wskazania bezrobotnych według terminów badań											
	IV 2001	IV 2002	III 2003	III 2004	III 2005	III 2006	III 2007	IV 2008	III/IV 2010	III/IV 2011	III/IV 2012	III/IV 2013
N=	169	185	185	139	141	164	135	101	210	228	219	324
	w procentach											
Pozostają na utrzymaniu członków rodziny	81	70	75	76	68	71	75	76	69	71	70	71
Z prac dorywczych	44	39	45	40	39	47	30	33	26	24	27	22
Z oszczędności	20	9	13	13	13	13	8	9	10	15	13	16
Z pomocy opieki społecznej, instytucji charytatywnych, Kościoła	12	19	12	16	17	16	20	16	14	11	10	15
Z zasiłku dla bezrobotnych	15	25	12	20	9	11	11	9	12	10	13	11
Z drobnego handlu	8	5	4	6	7	7	1	2	2	2	1	2
Z prac stałych	1	2	2	5	1	1	1	0	1	0	1	2
Z pieniędzy zdobytych niezupełnie uczciwie	3	2	2	4	3	4	2	1	0	0	0	2
Z wyprzedaży posiadanych przedmiotów	6	0	3	6	1	4	0	0	1	1	1	1
Trudno powiedzieć	2	1	0	2	2	1	2	0	2	2	3	0

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli wskazać kilka źródeł utrzymania

POSZUKIWANIE ZATRUDNIENIA I GOTOWOŚĆ DO PODJĘCIA PRACY

Z deklaracji bezrobotnych wynika, że ponad trzy czwarte z nich (78%) chciałoby zmienić swoją sytuację i poszukuje zatrudnienia (73%) lub już je znalazła (5%)³. Nieco ponad jedną piątą stanowią natomiast ci zdeklarowani bezrobotni, którzy nie podejmują żadnych działań w tym kierunku, co – przyjmując, że bezrobotny to człowiek, który nie ma stałego zatrudnienia, ale jest gotów podjąć pracę i aktywnie jej poszukuje – sprawia, że ich status jako bezrobotnych można podać w wątpliwość. Należy jednak zauważyć, że w porównaniu z rokiem ubiegłym odsetek bezrobotnych, którzy nie mają pracy i jej nie szukają, zmniejszył się o 4 punkty i jest obecnie najniższy od 2006 roku.

³ Od ubiegłego roku stosujemy nieco zmodyfikowany wskaźnik, w którym oprócz odpowiedzi „poszukuję pracy” i „nie poszukuję” występuje dodatkowa kategoria „mam pracę załatwioną i czekam na jej podjęcie”.

Tabela 6

Czy obecnie poszukuje Pan(i) pracy? N=	Wskazania bezrobotnych według terminów badań										
	III 2003	III 2004	III 2005	III 2006	III 2007	IV 2008	III 2009	III/IV 2010	III/IV 2011	III/IV 2012	III/IV 2013
	185	139	141	164	135	101	108	210	228	219	324
	w procentach										
Tak	82	83	73	79	69	72	65	73	76	68	73
Nie, mam pracę załatwioną i czekam na jej podjęcie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	5
Nie	18	18	27	21	31	28	35	27	24	26	22

Od ostatniego pomiaru nieznacznie wzrósł też odsetek bezrobotnych skłonnych jak najszybciej się zatrudnić (z 71% do 73%). Brak gotowości do natychmiastowego rozpoczęcia pracy zgłasza obecnie jedna czwarta niepracujących (25%). Również w tym przypadku jest to najniższy odsetek od 2006 roku.

Tabela 7

Czy jest Pan(i) gotowy(a) podjąć pracę w tym lub następnym tygodniu? N=	Wskazania bezrobotnych według terminów badań									
	III 2005	III 2006	III 2007	IV 2008	III 2009	III/IV 2010	III/IV 2011	III/IV 2012	III/IV 2013	
	141	164	135	101	108	210	228	219	324	
	w procentach									
Tak	78	78	69	60	67	72	71	71	73	
Nie	19	19	29	33	29	27	28	27	25	
Trudno powiedzieć	3	3	2	7	4	1	1	2	1	

Aby otrzymać pracę, bezrobotni często skłonni są do różnego rodzaju wyrzeczeń. Po ubiegłorocznym znaczącym wzroście wszystkich wskaźników wyrażających gotowość do poświęceń w celu znalezienia zatrudnienia, obecnie, w większości przypadków, możemy mówić o ich ustabilizowaniu się na poziomie z 2012 roku.

Ponad trzy czwarte bezrobotnych (79%) stanowią osoby, które w celu znalezienia pracy gotowe są do przekwalifikowania się lub nauczania się nowego zawodu. Dwie trzecie (66%) zgodziłyby się na pracę poza miejscem zamieszkania i związane z tym dojazdy, a blisko trzy piąte (56%) podjęłyby każdą pracę, nawet nisko płatną lub niezwiązaną z wyuczonym zawodem. Niespełna połowa (46%) deklaruje chęć skorzystania z przyznawanych przez urząd pracy pieniędzy na założenie własnej firmy, a prawie dwie piąte (37%) wyraża gotowość do pracy za granicą. Tradycyjnie najrzadziej deklarowana jest przez bezrobotnych gotowość do zmiany miejsca zamieszkania. Na przeprowadzkę do innej miejscowości, gdyby wiązało się to z gwarancją zatrudnienia, zdecydowałby się obecnie nieco więcej niż co czwarty (28%).

Właściwie tylko skłonność do zmiany zamieszkania wyrażana jest obecnie istotnie rzadziej niż przed rokiem (spadek o 7 punktów), ale nadal nieco częściej niż w latach 2010–2011. Jedynie minimalnie rzadziej niż w 2012 roku (spadek o 4 punkty), ale częściej niż w latach 2008–2011 bezrobotni deklarują gotowość podjęcia zatrudnienia bez względu na rodzaj pracy. Pozostałe deklaracje utrzymują się na niezmiennym od 2012 roku poziomie – istotnie wyższym niż notowany w latach 2008-2011.

Tabela 8

Czy jest Pan(i) gotowy(a): N=	Odpowiedzi twierdzące bezrobotnych według terminów badań									
	III 2004	III 2005	III 2006	III 2007	IV 2008	III 2009	III/IV 2010	III/IV 2011	III/IV 2012	III/IV 2013
	139	141	164	135	101	108	210	228	219	324
	w procentach									
– przekwalifikować się, nauczyć się nowego zawodu	87	77	72	74	66	71	73	73	80	79
– podjąć pracę poza miejscem zamieszkania, dojeżdżać do pracy	79	69	70	65	58	61	62	60	68	66
– podjąć każdą pracę, nawet nisko płatną lub niezwiązaną z wyuczonym zawodem	68	62	64	52	41	44	47	42	60	56
– skorzystać z przyznawanych przez urząd pracy pieniędzy na założenie własnej firmy	-	37	37	37	30	32	40	41	47	46
– podjąć pracę za granicą	51	42	53	39	26	30	33	33	38	37
– zmienić miejsce zamieszkania, żeby znaleźć pracę	32	36	37	31	28	31	24	25	35	28

SPÓLECZNY ZAKRES BEZROBOCIA

Obraz bezrobocia jest tak naprawdę uzależniony od tego, w jaki sposób definiujemy i jaką metodą mierzymy to zjawisko. Według GUS, bezrobocie w Polsce ma szerszy zakres, niż wynika to z danych Europejskiego Urzędu Statystycznego⁴. Opierając się na badaniach, które prowadzimy od 2001 roku, przedstawiamy cztery wskaźniki bezrobocia, a właściwie – cztery kategorie bezrobotnych. Pierwszą stanowią badani, którzy deklarują, że obecnie są bezrobotni, drugą tworzą ankietowani dodatkowo twierdzący, że poszukują pracy i są gotowi podjąć ją w najbliższym czasie, trzecią – zaliczający się do grona bezrobotnych

⁴ Powodem tych różnic jest odmienne podejście badawcze. GUS opiera się na danych zebranych przez urzędy pracy i dotyczących tylko bezrobotnych w nich zarejestrowanych. Natomiast EUROSTAT dokonuje obliczeń na podstawie kwartalnych wyników BAEL – ankietowego badania aktywności ekonomicznej ludności (w których status bezrobotnego ma tylko osoba, która deklaruje, że aktywnie poszukuje pracy i jest gotowa szybko ją podjąć) oraz miesięcznych danych dotyczących bezrobocia rejestrowanego.

i zarejestrowani w urzędzie pracy, a czwartą (powstałą z zastosowania wszystkich przyjętych kryteriów) stanowią ci, którzy uznają się za bezrobotnych, a jednocześnie są zarejestrowani w urzędzie pracy, poszukują zatrudnienia i są gotowi szybko podjąć je w najbliższym czasie.

Analiza wskaźników bezrobocia ukazuje, że ma ono najszerszy zakres wtedy, gdy bierzemy pod uwagę tylko subiektywne poczucie badanych (15%). Zasięg bezrobocia dość znacząco zawęża się, gdy uwzględnimy dodatkowo informacje o podejmowaniu przez nich działań mających na celu znalezienie pracy i deklaracje dotyczące gotowości szybkiego jej rozpoczęcia (10%). Jeszcze niższe wskaźniki bezrobocia uzyskujemy wówczas, gdy bierzemy pod uwagę fakt rejestracji w urzędzie pracy (9%) oraz – co oczywiste – gdy stosujemy wszystkie wymienione kryteria (7%). Ilustruje to, w jakim stopniu społeczny zakres bezrobocia zależy od przyjętej definicji tego zjawiska.

		CBOS
Wskaźniki bezrobocia (według CBOS)		
Badani uznający się za bezrobotnych		15%
Badani uznający się za bezrobotnych oraz deklarujący, że poszukują pracy i gotowi są podjąć ją w najbliższym czasie		10%
Badani uznający się za bezrobotnych oraz deklarujący, że są zarejestrowani w urzędzie pracy		9%
Badani uznający się za bezrobotnych oraz deklarujący, że są zarejestrowani, poszukują pracy i gotowi są podjąć ją w najbliższym czasie		7%

Porównując wskaźniki uzyskane w naszych badaniach możemy zauważyć, że po odnotowywanym w latach 2006-2008 dość systematycznym spadku odsetka wszystkich kategorii bezrobotnych, w roku 2009 nastąpił nieznaczny wzrost i przez kolejne trzy lata odsetki osób określających się jako bezrobotne, a także tych, które dodatkowo poszukują pracy i są gotowe ją podjąć w najbliższym czasie, oraz badanych uznających się za bezrobotnych i zarejestrowanych w urzędzie pracy, jak również tych, którzy spełniają wszystkie wymienione warunki – utrzymywały się na niemal niezmiennym poziomie. Natomiast w ostatnim roku zarejestrowaliśmy dość znaczący wzrost wszystkich kategorii bezrobotnych. Aktualne wartości wskaźników bezrobocia są porównywalne z tymi z lat 2005–2007.

Tabela 9

Terminy badań	Badani uznający się za bezrobotnych oraz deklarujący, że:			
	ogółem	poszukują pracy i gotowi są podjąć ją w najbliższym czasie	są zarejestrowani w urzędzie pracy	są zarejestrowani, poszukują pracy i gotowi są podjąć ją w najbliższym czasie
	w procentach			
III 2005	14	9	10	8
III 2006	15	11	11	8
III 2007	15	8	9	6
IV 2008	9	5	6	4
III 2009	11	7	5	4
III/IV 2010	10	7	6	5
III/IV 2011	11	7	6	5
III/IV 2012	11	7	6	5
III/IV 2013	15	10	9	7

Pogarszająca się rzeczywista sytuacja na rynku pracy w Polsce⁵ znajduje wyraźne odzwierciedlenie w naszych badaniach dotyczących bezrobocia. Wynika z nich, że w ciągu minionego roku wzrosły wszystkie bazujące na deklaracjach respondentów wskaźniki bezrobocia. Zwiększyła się liczba badanych stwierdzających, że przynajmniej jedna osoba w ich gospodarstwie domowym pozostaje bez pracy oraz przybyło tych, którzy sami siebie określają jako bezrobotnych. Wzrosty dotyczą także kategorii bezrobotnych zarejestrowanych w urzędzie pracy, tych, którzy poszukują zatrudnienia i są gotowi je podjąć w najbliższym czasie oraz spełniających wszystkie omawiane kryteria bezrobocia. Jak wynika z deklaracji, problem bezrobocia dotyka obecnie 29% gospodarstw domowych. Mianem bezrobotnego określa się 15% dorosłych Polaków, przy czym co dziesiąty nie ma pracy i wyraża gotowość do jej podjęcia oraz poszukuje zatrudnienia, co jedenasty jest zarejestrowany w urzędzie pracy, a co czternasty spełnia wszystkie z wyżej wymienionych kryteriów.

⁵ Dla przykładu, według danych GUS, stopa rejestrowanego bezrobocia w Polsce w marcu br. wyniosła 14,3%, co stanowi 1-punktowy wzrost w stosunku do roku poprzedniego
(http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PW_miesie_inf_o_bezrob_rejestr_w_polsce_03m_2013.pdf)

Rosnący poziom bezrobocia, w wyniku którego znalezienie satysfakcjonującego zatrudnienia staje się coraz trudniejsze, sprawia, że wciąż relatywnie wysoka jest deklarowana przez bezrobotnych gotowość do poświęceń w celu znalezienia pracy. Ponad trzy czwarte bezrobotnych skłonnych jest przekwalifikować się lub nauczyć nowego zawodu, dwie trzecie zgodziłoby się na pracę poza miejscem zamieszkania i związane z tym dojazdy, a ponad połowa podjęłaby każdą pracę, nawet nisko płatną lub niezwiązaną z wyuczonym zawodem. Tradycyjnie najrzadziej bezrobotni biorą pod uwagę przeprowadzkę do innej miejscowości i, co ciekawe, od ostatniego pomiaru odsetek osób gotowych na taką zmianę istotnie się zmniejszył, przy czym wciąż jest wyższy niż dwa i trzy lata temu.

Opracował
Rafał BOGUSZEWSKI

A N E K S

Tabela 1

		Czy ktoś z Pana(i) gospodarstwa domowego jest obecnie bezrobotny, szuka pracy i byłby gotów podjąć ją w najbliższym czasie?		Liczba osób
		Tak	Nie	
		%	%	
Ogółem		29	71	2200
Płeć	Mężczyźni	29	71	1052
	Kobiety	29	71	1148
Wiek	18-24 lata	41	59	260
	25-34	33	67	448
	35-44	29	71	371
	45-54	36	64	369
	55-64	26	74	379
	65 lat i więcej	13	87	373
Miejsce zamieszkania	Wieś	35	65	834
	Miasto do 20 tys.	23	77	310
	20-100 tys.	23	77	415
	101-500 tys.	31	69	366
	501 tys. i więcej mieszk.	23	77	275
Wykształcenie	Podstawowe	32	68	484
	Zasadnicze zawodowe	38	62	547
	Średnie	25	75	732
	Wyższe	22	78	438
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	18	82	219
	Średni personel, technicy	15	85	93
	Pracownicy adm.-biurowi	20	80	134
	Pracownicy usług	22	78	140
	Robotnicy wykwalifikowani	28	72	233
	Robotnicy niewykwalifik.	38	62	122
	Rolnicy	23	77	136
	Pracujący na własny rach.	16	84	97
Bierni zawodowo	Renciści	24	76	136
	Emeryci	14	86	436
	Uczniowie i studenci	35	65	147
	Bezrobotni	88	12	197
	Gospodynie domowe i inni	49	51	108
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	23	77	295
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	21	79	170
	sekt. pryw. poza rolnict.	23	77	525
	prywatnym gosp. rolnym	24	76	126
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	57	43	353
	501-750	36	64	247
	751-1000	25	75	322
	1001-1500	15	85	352
	Powyżej 1500 zł	11	89	375
Ocena własnych war. mater.	Złe	45	55	337
	Średnie	31	69	1051
	Dobre	20	80	812
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	27	73	114
	Raz w tygodniu	27	73	995
	1-2 razy w miesiącu	26	74	284
	Kilka razy w roku	34	66	537
	W ogóle nie uczestniczy	33	67	270
Poglądy polityczne	Lewica	27	73	378
	Centrum	31	69	780
	Prawica	26	74	557
	Trudno powiedzieć	31	69	485

Tabela 2

		Czy Pan(i) jest obecnie bezrobotny(a) lub kiedykolwiek w przeszłości był(a) Pan(i) bezrobotny(a) przez krótki lub dłuższy czas?				Liczba osób
		Nie jestem i nigdy nie byłem(a)m bezrobotny(a)	Nie jestem bezrobotny(a), ale w przeszłości byłem(a)m bezrobotny(a) przez krótki czas	Nie jestem bezrobotny(a), ale w przeszłości byłem(a)m bezrobotny(a) przez dłuższy czas	Obecnie jestem bezrobotny(a)	
		%	%	%	%	
Ogółem		54	20	11	15	2200
Płeć	Mężczyźni	55	22	10	13	1052
	Kobiety	54	19	12	16	1147
Wiek	18-24 lata	57	16	5	21	261
	25-34	29	33	14	25	449
	35-44	41	29	14	16	370
	45-54	50	20	14	16	369
	55-64	62	15	13	10	378
	65 lat i więcej	91	5	3	0	372
Miejsce zamieszkania	Wieś	53	20	11	16	834
	Miasto do 20 tys.	56	20	10	14	310
	20-100 tys.	53	21	13	13	416
	101-500 tys.	53	21	9	16	367
	501 tys. i więcej mieszk.	59	21	8	11	274
Wykształcenie	Podstawowe	66	11	10	13	485
	Zasadnicze zawodowe	48	19	13	21	547
	Średnie	52	23	11	14	730
	Wyższe	53	29	9	10	439
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	56	34	8	1	219
	Średni personel, technicy	60	30	7	2	93
	Pracownicy adm.-biurowi	47	35	13	5	135
	Pracownicy usług	31	42	25	2	140
	Robotnicy wykwalifikowani	39	39	18	4	233
	Robotnicy niewykwalifik.	30	27	32	11	122
	Rolnicy	78	10	9	4	137
	Pracujący na własny rach.	62	32	3	3	97
Bierni zawodowo	Renciści	67	12	17	4	136
	Emeryci	86	8	6	0	436
	Uczniowie i studenci	82	3	1	15	147
	Bezrobotni	1	1	2	96	197
	Gospodynie domowe i inni	20	14	8	58	108
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	53	30	16	1	296
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	48	34	17	1	171
	sekt. pryw. poza rolnict.	39	39	16	5	525
	prywatnym gosp. rolnym	74	15	9	2	126
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	36	15	19	31	352
	501-750	42	26	13	19	247
	751-1000	56	23	13	8	319
	1001-1500	61	23	10	5	353
	Powyżej 1500 zł	68	23	5	4	376
Ocena własnych war. mater.	Złe	43	14	17	26	339
	Średnie	55	20	11	14	1051
	Dobre	58	24	7	11	809
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	64	16	12	8	114
	Raz w tygodniu	59	20	10	12	997
	1-2 razy w miesiącu	53	25	11	11	284
	Kilka razy w roku	45	23	13	19	535
	W ogóle nie uczestniczy	50	16	10	24	270
Poglądy polityczne	Lewica	56	22	8	14	379
	Centrum	48	24	12	15	780
	Prawica	63	18	8	11	561
	Trudno powiedzieć	51	16	14	18	480

Tabela 3

		Wskaźniki bezrobocia według CBOS				Pozostali badani	Liczba osób
		Zadeklarowani bezrobotni	Bezrobotni poszukujący pracy i gotowi ją podjąć w najbliższym czasie	Bezrobotni zarejestrowani w urzędzie pracy	Bezrobotni zarejestrowani w urzędzie pracy, którzy poszukują pracy i gotowi są ją podjąć w najbliższym czasie		
		%	%	%	%		
Ogółem		15	10	9	7	85	2210
Płeć	Mężczyźni	13	11	8	8	87	1055
	Kobiety	16	10	9	7	84	1155
Wiek	18-24 lata	21	15	10	8	79	265
	25-34	25	18	15	12	75	449
	35-44	16	13	10	9	84	371
	45-54	16	12	10	8	84	370
	55-64	10	5	5	4	90	379
	65 lat i więcej	0				100	375
Miejsce zamieszkania	Wieś	16	12	12	9	84	839
	Miasto do 20 tys.	14	8	6	5	86	310
	20-100 tys.	13	9	8	7	87	418
	101-500 tys.	16	12	8	8	84	368
	501 tys. i więcej mieszk.	11	9	5	5	89	276
Wykształcenie	Podstawowe	13	10	9	7	87	490
	Zasadnicze zawodowe	21	15	14	11	79	547
	Średnie	14	9	6	5	86	735
	Wyższe	10	7	6	5	90	439
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	30	23	22	18	70	354
	501-750	19	11	10	7	81	248
	751-1000	8	6	4	4	92	323
	1001-1500	5	3	2	2	95	353
	Powyżej 1500 zł	4	3	2	2	96	376
Ocena własnych war. mater.	Złe	25	19	18	15	75	340
	Średnie	14	11	8	7	86	1054
	Dobre	11	6	5	4	89	816
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	8	6	6	6	92	116
	Raz w tygodniu	12	8	7	6	88	999
	1-2 razy w miesiącu	11	9	9	7	89	286
	Kilka razy w roku	19	13	11	9	81	538
	W ogóle nie uczestniczy	24	18	11	10	76	271
Poglądy polityczne	Lewica	14	10	8	7	86	379
	Centrum	15	12	9	8	85	782
	Prawica	11	8	6	5	89	562
	Trudno powiedzieć	18	12	11	8	82	487